

тись додому, човном, який з'являється в кадрі на самому початку картини і стає ніби прообразом трагедії. І треба було пояснювати, що якщо так складно було героям, батькові й сину, перетнути із загиблим сином український кордон, влаштувавши при цьому пожежу, і таки втекти від переслідування, то пройти перешийок півострова Крим, де на них чекав ще російський «кордон», було зовсім не-реально... Глядачі казали, що дуже сподобався виконавець ролі батька, і в мене була можливість розповісти про Ахтема Сеїтаблаєва, українського актора і талановитого режисера кримсько-татарського походження, кримли, як він себе називає, якому ці теми про життя свого народу надзвичайно близькі, як і для режисера Нарімана Алієва. Фільм «Додому» передав лише одну з численних історій кримсько-татарського народу, так само багатостраждального, як і український. В результаті спілкування ще раз переконуєшся, що нас не знають, але мова кіно – найкращий посередник для пізнання.

Після показу фільму Тараса Томенка «Терикони» чадолобиві іспанці не могли зрозуміти, чому діти й підлітки мали ходити на Різдво темними вулицями, заходити до людей і щось співати, а потім отримувати якусь винагороду у вигляді солодощів чи грошей. Треба було пояснювати, що є такий давній звичай – колядувати, співати різдвяні пісні, щоб хоч трохи звеселити жителів невеликого міста на Донбасі, частково окупованого ворогом. Але не тільки вулиці малоосвітлені, а й майбутні цих юних колядників виглядає темним і похмурим, поки деякі території України окуповані...

Перегляди проходили в приміщенні церкви Зачаття, створеної у 1675 році в стилі бароко, яка з часом була реконструйована і стала частиною Державної публічної бібліотеки Самори, збудованої зі збереження середньовічного стилю і зі схожих будівельних матеріалів, а внутрішній простір колишньої церкви став місцем для тематичних експозицій і показу фільмів. Цей бібліотечний комплекс міститься на правому березі ріки Дуйро, а з іншого боку розташована площа Вірьято, названа іменем ватажка повстанців проти терору Римської імперії. Він був пастухом, а коли довелось захищати рідну землю, очолив повстання. Сили були нерівні, зважаючи на добре озброєну армію Римської імперії, за голову Вірьято була призначена висока ціна, і його врешті видали свої ж. А коли зрадники сказали: «То давайте ж нам обіцяні гроші», – відповіддю була фраза, яка дійшла крізь віки: «Roma no paga traidores», – що означає: «Рим не платить зрадникам»... Сталося це в II ст. до Христа, коли вісім років точилася запекла боротьба з римським терором.

Разом з відповідальною за такі заходи Рейес Перес ми вирішили, що слід звернутися до кінематографістів України за дозволом на показ найкращих українських фільмів, навіть якщо вони без іспанських субтитрів. Оскільки я маю досвід синхронного перекладу, мені було б приємно зробити це для жителів Самори. Адже глядач приходив у кінозал дивитись кіно, а не читати його.

Ольга Скоморощенко

Іван Миколайчук: сценічне першочитання

Ольга Руданець

«Чиста дошка» за твором Івана Миколайчука
Авторка інсценізації та режисерка Людмила Скрипка
Художник Андрій Александрович-Дочевський
Пластичне вирішення Мирослави Воротняк
В ролях: Олександра Філімонова, Галина Генік-Угорська,
Марія Катеринчук
Коломийський обласний український драматичний театр ім. Івана Озаркевича, 2024

Непересічна подія в театральному житті України відбулася під завісу року, що минув. Якби вона сталася в столичному театрі, про неї заговорили б на сторінках популярних видань чи в етерах телеканалів. Але це сталося в районному містечку, у Коломийському академічному обласному українському драматичному театрі ім. Івана Озаркевича, найдавнішому українському на західноукраїнських землях, який перетнув історичну позначку – 175 років з часу заснування.

15 грудня тут відбулася прем'єра вистави за мотивами не-реалізованого сценарію Івана Миколайчука «Tabula rasa / Чиста дошка». Це було давнє бажання директора-художнього керівника театру, Народного артиста України Дмитра Чиборака. Він ділився ним з колегами, намагаючись відчувати бажання взятися за такий складний і не пристосований для сцени драматургічний матеріал. За роботу взялася режисерка, Народна артистка України Людмила Скрипка. Вона занурилась у матеріал не тільки кіносценарію, а й епохи, відчувши найтонші мембрани в драматичній історії українки, якій далека чужина повністю переписала Долю. Саме завдяки її сценічному креативу з'явилася сценічна версія. Сказати, що вона не раз переписувалася, – не сказати нічого. Бувало, що до наступної репетиції повністю перероблялись або заново створювались окремі мізансцени. Але обирали тільки те, що найбільш точно і виразно передавало первинний матеріал, створений геніальним Іваном Миколайчуком. Сміливості й відповідальності Людмили Скрипки міг би позаздрити не один режисер. Їй вдалося зберегти гостроту й актуальність, втілити головне через акторські ролі й образи, віддаючи перевагу актору – тій живій субстанції, яка може і вміє доторкатися до найглибших струн людської душі. Адже навіть пересічний глядач сьогодні розуміє, що ніякими технічними трюками чи спецефектами не вдасться досягнути того чуттєвого сприйняття, яке спроможна зробити суголосність душ. І тут режисерка не помилилася, бо такого глибокого глядацького катарсису, який передавався

не тільки через блиск очей, прагне досягнути чи не кожен режисер. Це можна було зрозуміти і по тому, як неспішно глядачі покидали залу. Деякі не могли втриматись, щоб зразу ж не поділитися враженнями зі своїми друзями. Хтось намагався дістатись до акторської гримерної, щоб висловити своє захоплення. Хтось просто хотів підійти до режисерки і потиснути руку... А Михайло Грицюк – директор Меморіального музею Івана Миколайчука, його племінник, по-родинному обійняв Людмилу Скрипку і подарував квіти. В його жесті і погляді були і сльози, і радість, що парещті такий актуальний твір Івана Миколайчука знайшов свій шлях до людських сердець. Актуальність у тому, що сучасна війна спричинилася до вимушеного виїзду багатьох українців з рідного краю. А за цим – мільйони покалічених Доль, понівечених життів, втрачених мрій і сподівань.

Цікаво було спостерігати за заглибленим у почуття від побаченого співтворцем вистави – сценографом, Заслуженим діячем мистецтв України Андрієм Александровичем. Для такої роботи в творчих особистостях має бути щось більше, ніж просто високий професіоналізм. Найперше, має бути довіра у творчому тандемі. І цей тандем, Людмила Скрипка – Андрій Александрович, виявився унікальним і в темі, і в жанрі, і в першовідкритті. Така співзвучність у прочитанні матеріалу, у виразності його подачі, у заповненні простору декораціями, у їх мінімалістичному виразі і, водночас, повній затребуваності – і стало запорукою успіху. Символ оберегу в народній творчості «Громовик» зіграв у виставі свою прем'єрну роль на рівні з головними дійовими особами. І це був не просто статичний елемент сценографії, а живий інструмент, невід'ємний елемент акторської гри, що дозволяв органічно і точно переходити від однієї мізансцени до іншої, поєднував їх в єдиний сюжет: складний, динамічний, напружений. Складність сюжету в тому, що в ньому накладалися паралельні площини, драма головної героїні – Катерини – передавалася через спогади і реанімацію пам'яті. На сцені перетиналася Катерина в молодості і вона ж у старості. А між ними – драма втраченого життя: юність і щасливі миттєвості в обіймах коханого, весілля і народження первістка Ясика, втрата коханого на війні, заробітчанська дорога в один кінець, втрата синочка і волі до життя... митарства в психіатричній клініці.

Незважаючи на невелику кількість головних персонажів, у виставі задіяно практично всю театральну трупу. Масові сцени: весілля і проводи, різномовні заробітчани на кораблі, пацієнти в клініці... Перші дві прем'єри вже дали достатньо цікавих і схвальних оцінок акторській грі. Особливо щедри до двох Катерин. Катерину в молодості зіграла Олександра Філімонова. Її, за оцінкою докторки філологічних наук Наталії Мочернюк, назвали покутською Монікою Белуччі. До речі, це не перший успіх молодой актриси. Справжнє визнання принесла їй головна роль

Сцена з вистави «**Табула раса**» за однойменним твором Івана Миколайчука. Інсценізація і постановка Людмили Скрипки. Коломийський обласний драматичний театр ім. І. Озаркевича.

Тетяни у виставі Ольги Кобилянської «У неділю рано зілля копала». Чи не найважчу роль довелося зіграти улюблениці публіки Галині Гєсник-Угорській. Адже це на ній – Катерині в старості, через її спогади оживали картини її життя і по-невірянь, її вкраденої чужиною долі. Саме на ній трималася капва сюжету.

Людмила Скрипка як авторка інсценізації візуалізувала почуття заробітчани в її тузі і ностальгії за втраченим раєм – рідною Україною, ввівши образ України і паповнивши її впізнаваними у світовій спільноті рисами: співучістю і милосердям, уболінням за своїми дітьми, які змушені були покинути рідний край і знайти притулок на різних континентах. З цією роллю бездоганно впоралася Марія Катеринчук. Її оксамитовий голос заворожував публіку автентичним співом. У цій пісні були радість і біль, туга і смуток, материнське благословення і убоління за долі своїх дітей, розкиданих світами.

Звичайно, заслуговують пайвищих оцінок інші ролі, відчувалося, що вся творча трупа працює, як злагоджений механізм, і це забезпечило успіх.

Незважаючи на важку драму, яку проживали актори на сцені, автентичний спів і доповнення мізансцен легкими пластичними сюжетами дозволили творцям вистави підкреслити відчуття глибокої постальгії за рідним краєм – втраченим раєм (пластичне вирішення – Заслужена діячка мистецтв України Мирослава Воротняк).

Цією постановкою театр ще раз засвідчив свою готовність і велике бажання йти до глядача першовідкривачем, сповідуючи художньо-мистецьку концепцію, вже закладену великим просвітителем свого часу, засновником театру отцем Іваном Озаркевичем, 230 років від дня народження якого відзначимо вже влітку цього року.